

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Вступ. Актуальність проблеми управління конкурентоспроможністю підприємства сьогодні є беззаперечною, особливо для України, який притаманний більш високий рівень невизначеності та інтенсивності змін у зовнішньому середовищі підприємств. Зрозуміло, що для ефективного вирішення зазначеної проблеми необхідно застосовувати прогресивні досягнення теорії та практики управління, серед яких доцільно виділити системний підхід.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Більшість дослідників теорії управління займаються питанням пошуку ефективних механізмів управління, що сприяли б швидкому реагуванню господарського суб'єкта на зміну зовнішнього і внутрішнього середовища, а також адаптації до нових умов. Різним аспектам теорії і практики конкурентоспроможності як елементу управління діяльністю підприємства присвячені роботи таких зарубіжних науковців, як А.Сміт, А.Маршал, Ф.Еджуорт, Дж. Мур, А.Курно, Дж.Робінсон, Д.Росс, Е.Чемберлін, Й.Шумпетер, Ф.Хайек, М.Портер, російських вчених Г.Азоева, А.Градова, Р.Фатхутдінова, А.Юданова та вітчизняних дослідників А.Воронкової, В.Герасимчук, В.Гесьць, Ю.Іванова, В.Корінева, В.Павлової, І.Піддубного, О.Чернеги та інших. Проте, не зважаючи на велику кількість досліджень, в сучасній економічній літературі недостатньо приділено проблемі застосування системного підходу до управління конкурентоспроможністю підприємства.

Метою статті є визначення концептуальних засад системного управління конкурентоспроможністю підприємства, виявлення основних принципів формування та функціонування конкурентного потенціалу, як основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Управління конкурентоспроможністю підприємства необхідно вважати тим комплексним та системним напрямом менеджменту, який забезпечує потенціал розвитку та реалізації конкурентних переваг підприємства на ринку.

Конкурентоспроможність може бути описана за допомогою ряду параметрів, які призначені для визначення закономірностей та можливих шляхів розвитку досліджених явищ і процесів. Така сукупність взаємозалежних елементів у науці одержала назву система. Система (грец. -«складне з частин», «поєднання») – комплекс підсистем, елементів та компонентів і їм характерних властивостей, взаємодія між якими та середовищем зумовлює якісно або суттєво нову інтегративну цілісність [1, с.161].

Як зазначає О.Б. Мних [2] застосування в теорії та практиці управління підприємствами системного підходу здійснюється з метою забезпечення більш ефективної діяльності підприємства. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства реалізується через формування та забезпечення ефективного функціонування системи менеджменту конкурентними перевагами, яка реалізується сукупністю взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, для спрямування та контролю діяльності організації стосовно конкурентоспроможності. Структуру системи управління конкурентоспроможністю підприємства наведено на рис. 1. Зміна одного з елементів системи призводить до зміни інших елементів.

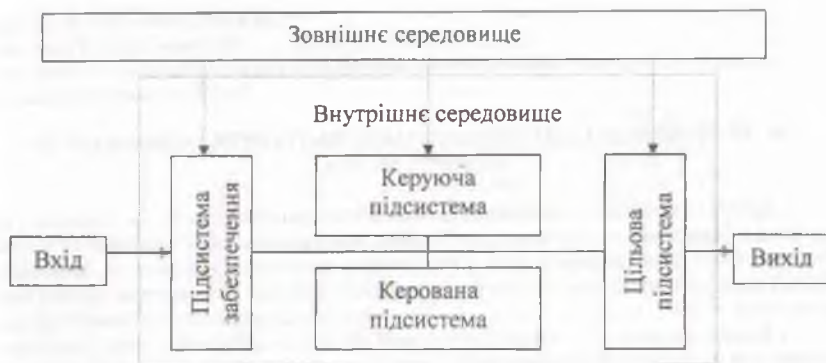

Рис. 1 Система управління конкурентоспроможністю підприємства

Значимість системного підходу до управління конкурентоспроможністю підприємства полягає в тому, він дозволяє всебічно оцінити конкурентоспроможність підприємства, його систему управління як у цілому, так і на рівні конкретних конкурентних переваг, проаналізувати будь-яку ситуацію в межах окремо взятої системи, виявити характер проблем:

- а) виходу (забезпечення матеріальними, фінансовими, трудовими та іншими видами ресурсів);
- б) процесу (перетворення ресурсів у результат);
- в) входу (продукція, послуги, інформація).

Будь-яка організаційна система має будуватися на визначених принципах. У той же час, у сучасній науковій літературі принципи визначення конкурентної позиції та оцінки конкурентоспроможності підприємства представлені досить широко, а принципи управління конкурентоспроможністю підприємства розроблені недостатньо. Тому при розробці принципів управління конкурентоспроможністю підприємства на основі системного підходу враховувалися положення системного підходу до управління підприємствами, принципи загального управління підприємствами, а також принципи стратегічного управління.

Основні принципи управління конкурентоспроможністю підприємства на основі системного підходу наведені нижче.

1. Принцип системності. Цей принцип вимагає розглядати підприємство як відкриту соціально-економічну систему, що, з одного боку, має досить складну внутрішню структуру, а з іншого – є складовою системи більш високого рівня ієрархії.

2. Принцип розвитку. Цей принцип відзначає необхідність орієнтації не на короткострокові, а на довгострокові результати, що вим. є постійного розвитку підприємства на інноваційній основі.

3. Принцип збалансованості – гармонізація інтересів усіх груп зацікавлених осіб.

4. Принцип справедливості – дозволить забезпечити задоволення потреб зацікавлених осіб вище їхніх очікувань, що зумовить значне підвищення лояльності таких осіб до підприємства.

5. Принцип обмеженої раціональності – за умов браку повної достовірної інформації про стан підприємства й, особливо, зовнішнього середовища, при прийнятті рішень доцільним є застосування даного принципу.

6. Принцип безперервності управління. Управління конкурентоспроможністю підприємства не є одноразовою акцією. Воно, як і управління підприємством в цілому, носить безперервний, постійний характер.

7. Принцип забезпечення привабливості кожної посади. Службове підвищення у більшості працівників асоціюється з більш високою заробітною платою, більш цікавою, змістовною та відповідальною роботою, зростанням соціального статусу.

8. Принцип достовірної зовнішньої інформації. Підприємство має не допускати надходження до інформаційного поля недостовірної інформації, адже це може спричинити маніпулювання інтересами зацікавлених осіб, погіршити імідж підприємства і, врешті-решт, зумовити прийняття рішень зацікавленими особами не на користь підприємству.

Система управління конкурентоспроможністю підприємства, побудована на зазначених вище принципах, може бути ефективною лише за умови врахування та забезпечення єдності мети, дії всіх складових та процесу внутрішньої і зовнішньої політики підприємства, системи мотивації, яка спроможна зацікавити виконавців у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, використання сучасних технічної та технологічної основ управління, здатних вирішити питання забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

В основі побудови системи конкурентоспроможності підприємства лежить інтегрований підхід до основних функцій управління: аналіз, планування, організація, мотивація, контроль, регулювання.

Функції управління конкурентоспроможністю підприємства:

- аналіз показників, що характеризують конкурентоспроможність продукції, потенціал та ринкову активність підприємства;
- планування – розробка стратегії з метою покращення конкретної позиції підприємства на ринку;
- організація заходів щодо реалізації розробленої конкурентної стратегії;
- мотивація персоналу підприємства за допомогою матеріального і морального стимулювання працівників для досягнення конкретних переваг;
- контроль за виконанням розробленої конкурентної стратегії підприємства, регулювання діяльності в тому розумінні, що через нього здійснюється узгодження дій різних підрозділів підприємства і координується різних напрямів діяльності для забезпечення високої ефективності конкурентної переваги.

Висновок. Запропонована система управління конкурентоспроможністю підприємства носить цільовий характер, здатна цілком підтримувати класичну модель управління підприємством та дозволяє вчасно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі, розробити заходи розвитку конкурентних переваг та адаптувати підприємство до нестабільних умов господарювання.

Література

1. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. – Львів:Світ, 2009. - 296с.
2. Мних О.Б. Актуальні проблеми формування інтегрованої системи стратегічного управління розвитком підприємства / О.Б. Мних // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Сер.: «Логістика». -2004. -№499. -С. 196-203
3. Піддубний І.О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства/ І.О. Піддубник, А.І. Піддубна. - Х.:ВД"ІНЖЕК", 2008. -264с